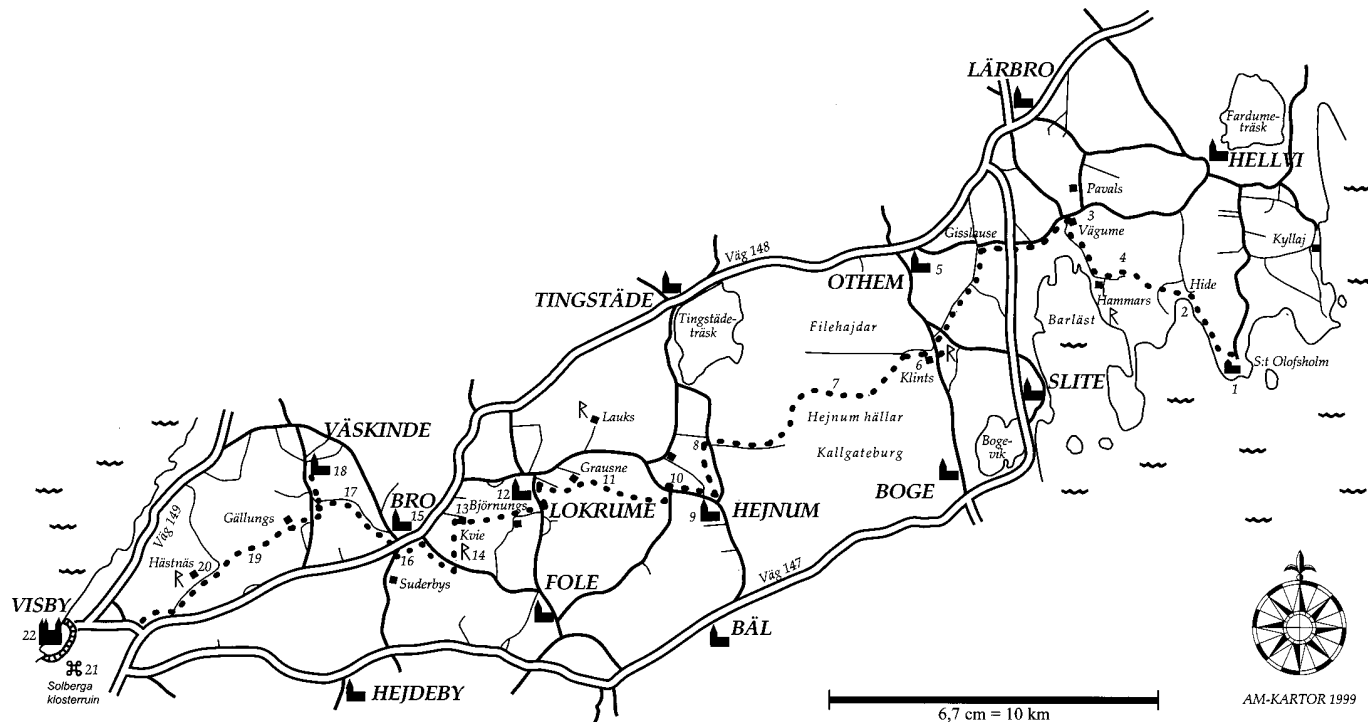

PILGRIMSLEDEN PÅ GOTLAND

Vad du ser och möter längs leden

S:t Olofsholm – Othem

I början av 1200-talet uppfördes här (1) det kapell som först omnämns som Akergarns kapell och senare S:t Olavs kapell. Det sägs enligt Gutasagan byggts på samma plats som ett bönehus som skall ha uppförts i samband med Olav Haraldssons besök på ön år 1029. Kapellets västra murverk ingår i den byggnad som nu står på platsen. S:t Olavs kapell var större än många sockenkyrkor, grundmurarna var 13x30 meter och höjden 17-18 meter.

Inne i Hideviken (2) ligger Hide kalkbrott som vittnar om den sedan 1600-talet viktiga kalkindustrin. Vägen går genom syrenbuskage som idag är det enda som minner om stenarbetarnas tidigare boställen. Vägume (3) med dess vik bär namn som vittnar om att detta var en viktig knutpunkt. Mellan Vägume och Kappelshamn i norr fanns under tidig forntid ett sund som var en viktig farled. Vid Hammars (4) finns ett av Gotlands bäst bevarade ängen. Othems kyrka (5) äger målningar av intresse och prästgården har delvis medeltida murverk.

Othem - Hejnum

Vid Klints (6), en gård med marker som varit bebodda sedan forntid, tar Hejnum hällar (7) vid, ett hällmarksområde med stora natur- och kulturvärden, inte minst som orkidélokal. Bjärs Högård (8) heter ett frodigt lövänge under klintkanten med utsikt mot Hejnumdalen. Kyrkeby i Hejnum (10) läser ni mer om under rubriken *Om S:t Olav*. I Hejnum kyrkas (9) kor, till höger om koringången, finns bland andra S:t Olav avbildad.

Hejnum - Lokrumé

Vägen (11) mellan Hejnum och Lokrumé har fornlämningar som tyder på förhistoriskt ursprung. På ett ställe finns ett "offerkast" på vilket förbipasserande förr kastade en sten eller en kvist för att förvissa sig om fortsatt god resa. Lokrumé kyrka (12) har bland annat en dopfont från sent 1100-tal.

Lokrumé – Bro

Kvie gård (13), en vackert restaurerad 1700-tals gård, ligger nära en väl synlig fornborg (14) på flat mark i betad hagmark. Bro kyrka (15) var under medeltiden den viktigaste

vallfärdskyrkan på ön.

Bro – Visby

Söder om kyrkan (16) ligger en offerkälla. Mellan Väskinde och Bro (17) finns spår av förhistorisk odling, bronsåldersrösen, resta stenar, två fornborgar samt gravar. Väskinde kyrka (18) är värd en omväg. På vägen mellan Väskinde och Visby (märkt kulturled) står ett byggnadsminnesförklarad fattigboställe (19). Det medeltida boningshuset vid Hästnäs bondgård (20) är väl bevarat. Märkningen av leden slutar vid stadsgränsen så man får på pilgrimsvis fråga sig fram till ruinerna efter Solbergaklostret (21). Vid ruinerna finns informationstavlor. Visby domkyrka (22) har förutom medeltida minnen intressanta moderna glasfönster

Minnen av S:t Olav

Under 1200-talets lopp utbreddes kulturen av S:t Olav över stora delar av Nordeuropa. Att den norske helgonkungen Olav Haraldsson fick en mycket stark position på ön, såväl i kyrkolivet som i det mer folkliga medvetandet, berodde säkert på att kungen själv enligt medeltida källor uppehållit sig på Gotland: dels skall han ha övervintrat på ön under en vikingafärd österut år 1007, dels synes han ha angjort ön i samband med ett besök i Novgorod 1029-1030.

Vid tre platser längs leden gör sig Olavs-minnen särskilt påmindas: i Visby, i Hejnum och i Hellvi.

I Visby grundades i samband med stadens starka expansion tre nya församlingar omkring 1225-1250. En av dessa, belägen i nuvarande Botaniska trädgården, bar namnet S:t Olav. Idag finns endast en del av tornet kvar av dess en gång gigantiska kyrkorum, en treskeppiga basilika. Däremot visas på Gotlands Fornsal ett stort antal Olavs-skulpturer och andra Olavs-minnen från hela ön.

I Hejnum bodde Ormika, vilken tillsammans med andra mäktiga män sammanträffade med kung Olav i Akergarn (1), Hellvi. Ormika skall vid tillfället låtit sig kristnas och byggt ett bönehus på platsen; kanske hade han ett eller flera fartyg liggande i hamnen, tre mil från sin hemsöcken. Enligt traditionen härstammade Ormika från Kyrkebys (10) i Hejnum, som skall ha besökts av kung Olav. Man har på gården tidigare kunnat visa var kungen bodde, hans säng, stol, yxa, silverskål samt hans handfat i muren. Det sistnämnda, ett kalkstensstycke, är alltså bevarat på platsen. Kungens nycklar skall ha hängt på tunen till Stubbarve änge. Sannolikt rör det sig om "reliker", vilka skulle styrka uppgifterna om Kyrkebys roll vid det förmenta kristnandet av Gotland. Nycklarnas roll kan därtill ha varit att gynna årsväxten. I skogen mellan Hejnum och Boge finns en plats som kallas "Sant Oles hamn", dit kungen enligt folktron seglat (!) från Slite.

I Hellvi är idag bara resterna bevarade av ett hamnkapell som burit S:t Olavs namn (se *S:t Olofsholm - Othem* ovan). Cirka 70 m sydväst om kapellet (1) finns en fördjupning i klippan som kallas "S:t Olavs vaskefat", där kungen enligt folktron tvättat sig eller, enligt en annan senare tradition, döpt de första gutarna.